

ШЫН

СОВЕТ ЭВИЛЕЛИНИҢ КОММУНИСТИК ПАРТИЯЗЫНЫҢ ТЫВА ОБЛАСТЫ
БОЛГАШ КЫЗЫЛ ХООРАЙ КОМИТЕТЕРИНИҢ, АЖЫЛЧЫ ЧОННАР
ДЕПУТАТТАРЫНЫҢ ОБЛАСТЫ БОЛГАШ КЫЗЫЛ ХООРАЙ
СОВЕТТЕРИНИҢ ОРГАНЫ

1960 ч.
СЕНТЯБРЬ
9
ПЯТНИЦА
№ 212 (4696)

Өртөз 20 көп

Коммунисттик ёзу-биле чурттаар болгаш ажылдаар дээш

ХЕНЕРТЕН ТАНЫЖЫЛГА

Бо таныжылга «Совет Россия» колхозтун Чагытайда хову турлаан-да ишти чурттаганын барадынга (ында колхозчу тараажылар, кызыл-дым көдө ажил-агый техникумунун шептеп келген сургуулар, област-тың көдө ажил-агый транспорт кон-горазмын ажилчылары ажилдап, чурттап турар) болган ачы, элден тодарды чугаалаарга, сентябрьнын мырнай чазында, чогаалчылар С. Сарыг-оол, Б. Хөвөнмей оларнын деги ол тараажылар-биле ужураш-канынын сөөлүндө болган.

Иччаарга ол таныжылга хенертен болган. Көдө ажил-ишчилер-биле чогаалчыларнын аразында ишиг, чы-лыг ужуражышкын элден үр үе-шакты элеккенден орайтаан ужу-рунда, бистер деги ажил-ишчилер-ниң хову турлаанга хонар ужурга та-варышкан бис. Барааттын бир өрө-линге кире бердибис. Оң ишти ары-салг, ханаларда чүрүк-хөрүктү, пла-кат-кыйгырыгын дегеп аскап болду. Артында туйуу суугуу чымыл одап каан. Танды-Уулань эдө чер болгаш өргөн дөп бажында, кежө орайтады соокумаары сүргей (ич-чангаш одап турар-дыр ийин). Ич-чаарга ол «өрдөң иштінде стол кы-рында «Тувиная правда» болгаш өске солуннарнын чаа номерлери чы-дар болду. Хавада «Пресс» деп шоодугуу хана солунуу чаа үнгөн номери астынган.

Шак мынды байдалын көргөш, бистер боттарымыс: «Кымнар мында чурттап турар чоор, билин танымыс» деп чугаалажып тургуста, даштымыр-тан бир кижэи кырап келди он. Кы-рап кел-ле ол бистин-биле менде-жил, дораан танышты. Ол болза ук колхозта Кызылдың көдө ажил-агый транспорт коллективинден шептеп келген чылаачыларын автокол-хозынын начальниги Николай Михай-лович Сухинин болду. Эш Сухинин-биле таныжып чугаалашкан, деги ол өрөөлдө көдө ажил-агый транс-порт коллективинин чылаачылары чурттап турарын билип алдымыс. Ич-чаарга дүжүт дээш шитирлиг дө-жиселге ол чылаачыларын шуурту, ийеилейип киржилгезин-биле таны-жылга оон эгелөө.

АЙЫН ДИВЕС, ТУРДУМ ДИВЕС
Бо колхозта көдө ажил-агый транс-порт коллективинден амылымда 17 автомашиналар келген. Иччаарга ол машиналарын чылаачылары күлөр күштүг, көдүлү хын дөң энергиянын үезинде анык чылаачылар. Чыла-ачылар хүн бүрүдөгү шуурту ажил-агый-биле богуңду коллективинин. Кымдык ажилчыларнын ат-ал-дарын бөдик туруп, колхозту ажил-агыйлерге күш-ажылчы үлгерип көргүзүп турарлар. Оларын кижэи буруу силос даажырынга, Кызыл-дын реалбаазаның тараа сөөртүп чедиреринге эрешип ажилдап тур-ар. Чылаачылар Михаил Бакулин, Александр Исakov, Виктор Бабуш-кин бөдик бүүдүрүчүлүг ажилдап, дүжүт дээш демиселди мурунку оудуруларында чөрүп турарлар. Олар-нын автомашиналарын ажилдын шак мындыг ийи-тулук үезинде урелип азы ажил чокка азыа туруп көрбөс.

Ол болза чылаачыларын техникага салгаш-човаачал эки ажаалдааның ачымы болбай калчар.
— Бистер ажилдаар дээш келген

бис. Иччаарга бөдик бүүдүрүчүлүг, бүүдүлү ажилчы ёзу-биле ажилда-рып орадажып, бистерден ханалар-ышкан бүүгү чүдөлөрү бижырымча-дыг кымырын чүткүдүп турар бис. Хүнде мен «С-6» деп ийи комбайн-нарын бастырган тараажы сөөртүп турар мен. Иччаарга мөң чылаачы өөрүтү база хол тулдугу, эрестиг ажилдап турарлар,— деп чылаачы Александр Исakov өөрүңүчү болалын шын илередиң чугаалап турар.

БЕДИК АТ ДЭЭШ
Коммунисттик күш-ажыл дээш тө-лөтти демисел бистин совет амы-дыралымыстын чарыбас негелдээн апарган. Коммунисттик күш-ажыл-дың бригадалары болгаш шалыпчы-лары хүн бүрүдө бистин боттуг амы-дыралымыста бар болуп турар, хар-ын коммунисттик күш-ажылдың бригадаларын болгаш шалыпчы-ларын бөдик-чаагай адын үдөгөр-дө ажил-иш-биле, төлөтти амы-дырал-чурттагы-биле чедип азыр дээш демисел дүжүт ажаалдаанын ийи-тулук кампаниянын үезинде улам калырын турары өөрүңүчү факт-барымда болбай калчар.

Коммунисттик күш-ажылдың бри-гадалары дээш демиселге Тываның кө-дө ажил-агый транспорту СЭКП кежигүер Николай Алексеевич Ко-лупевке баштаган чылаачылар эвен-ою төлөттиг кирилкен. Николай Алексеевичтин чылаачылар эвен-о-ю беш кижэи составтыг. Ол эвен-ою кежигүнери бо: ийги кластын чо-лаачылары Анастас Шарыпов, Артем Сасин, үңкү кластын чылаачылары Платон Бочкарев, Николай Туруханов. Бо эвен-ою «Совет Россия» кол-хозтун төү—Владимировка суурда силос онгарыче кукуруза сөөр-түлгезин өргөн эртеден, орай келгезе дээр, шынап-ла бөдик бүүдүрүчүлүг, коммунисттик ёзу-биле ажилдап турарлар. Чоок-та олар кукуруза сөөртүл-гезинге ажилдап тура, хүнде үзүч-

соксаал чокка ажилдап, күш-ажыл-ды коммунисттик ёзу-биле көрүп күш-ажылга шууртуу-биле колхоз-чу ажил-ишчилерин магадаттаптар. Ажилдын шак мындыг ийи-тулук, харымсалгалыг үезинде ол чылаачы-лар машиналарын техниктиг бай-далын база эки тургусаннар. Чүд дээрте, ол ийи-тулук ажилды кы-лып турда, бир-даа урелишкын бол-баз. Кукуруза силосаашкынында чылаачыларын шак мындыг кымык, эрестиг ажилдап турарын колхозтун баштар чедиринде бөдик үнелер, ком-мунисттик күш-ажыл дээш төлөттиг демиселди турар ол чылаачыларын дүжүт ажаалдаанын муракчылары кымдыр көрүп, харын оларнын доо-азын ашка-биле шапнаан.

Бо эвен-ою чылаачылары «чан-гызы шуугуу дээш, шуугуу чангы-зы дээш» деп коммунисттик ажил-агыйн дүрүмү амыдыралында бот-таштын турарлар. Кайы-бир үүр-мөк селтегенди азы урелишкынын уржунда кайы-бир экинчи машина-зын ажилга садалым апар чө-рүң бүүдүрүлүм-биле, ол эвен-ою чылаачыларын техниктиг ажаалдын боттарынын күжү-биле кымырын шитирлер алганнар. Иччаарга тус-кый слесарий-даа, септечинин-даа, үзөп-чакчынын-даа олар доораткан хереглелейн, харын ол ажилдарын боттары кылып турарлар.
— Ол чылаачылар дүжүт ажаал-даанын ажилдап кире-ле ам чар-тык ай амык үе келе бердилер. Ич-чаарга бо үеңи иштінде оларнын машиналарын техниктиг байдалы кончүт эки байдала, олар бир-даа урелишкын кылп өрбөдилер. Эр-дөйлөр! Эрестиг эки ажилдап турар-

лар— деп, ол эвен-ою дугайында ав-токолхознын начальниги эш Н. Су-хинин мактап чугаалап турар.
Билер чүвениң экинче айтып бе-рип, экинче дулаш. Коммунисттик ажил-иштин шак ол негелделерин бо эвен-ою кежигүнери база ажил-агыйга узурулга бүүдүрүп турар. Чүд дээрте ийги кластын дүржүл-галык чылаачылары Николай Колупе-ев, Анастас Шарыпов ушкү кластын чылаачылары, амылымда чылаачы мергежили эвеш эштер Николай Туруханова, Платон Бочкаревка тех-никтиг билгелер талаан-биле улау дуузын берип, оларга боттарынын арга-дүржүлгалын харам чокка дам-чылып берип турар.
Коммунисттик күш-ажыл дээш демиселди бо чылаачылар дүжүт ажаалдаанын бо шитирлиг хүн-неринде улам күштедилерип, хүнде кижэи буруу бир чартыктан ийи улау-өрүмаларын күсөдир бөдиктен күзөлдөгөрлөп ажилдап тур-арлар. Күш-ажылга тура-сөөртүгү, күдөр күштүг, амыдыралга төлөт-тиг ол чылаачылар коммунисттик күш-ажылдын кижилери деп бистин тургуста алдарыг чаагай агты чаалап ап шыдарлар. А. БЕГЗИ.

Чурукта: Тываның көдө ажил-агый транспорт коллективинден Тыва-нын районун «Совет Россия» кол-хозта шептеп ажилдап турар чылаачыларын Н. А. Колупевка баш-таган коммунисттик күш-ажыл дээш демиселди турар эвен-ою кежигү-нери (он талаанында салаай тала-зынче, эштер: Н. Колупевка, А. Шарыпов, А. Сасин, Н. Туруханов, П. Бочкарев олар).

Фото В. Улюповтуу.

Совет Эвилелиниң Коммунисттик партиязының Төп Комитединден ССРЭ-ниң Дээди Сөвединиң Президиумундан ССР Эвилелиниң Министрлер Чөвүлелинден

Герман Демократтыг Республиканың Президентин, Германиянын Социалисттик Чагыс-ай партиязынын Төп Комитединиң Политбюро кежигүер, Германиянын ажилчы болгаш коммунисттик шимчөөшкүнниң хоочун ажилдакчы, делегейин коммунисттик шимчөөшкүн-ниниң шыларангай ажилдакчыларынын бирөөзи, Со-вет Эвилелиниң шычы өнүгү эш Вильгельм Пик үр

Совет Эвилелиниң Коммунисттик партиязынын Төп Комитеди ССРЭ-ниң Дээди Сөвединиң Президиуму ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлели

Германияның Социалисттик Чаңгыс-ай партиязының Төп Комитединге Герман Демократтыг Республиканың Улус палатазының Президиумунга Герман Демократтыг Республиканың Министрлер Чөвүлелинге Демократтыг Германияның Национал фронтунун Национал чөвүлелинге

Герман улуска таварышкан аар чидирге—Герман Демократтыг Республиканың Президентин, Германиянын Социалисттик Чаңгыс-ай партиязынын Төп Комитединиң Политбюро кежигүер эш Вильгельм Пиктин мчээни-биле холбаштыр Совет Эвилелиниң Коммунист-тик партиязынын Төп Комитеди, ССРЭ-нин Дээди Сө-вединиң Президиуму болгаш ССР Эвилелиниң Министр-лер Чөвүлели Силериниң-биле кады база ханы хомады-лын илередиң кажымдап тур, өргим эштер болгаш өң-үктөр.

Герман Демократтыг Республиканың ажилчы чоңа-ры эш Вильгельм Пиктин үнүрүндө шыларангай удур-тукчуу, Германиянын Коммунисттик партиязынын бол-гаш Германиянын Социалисттик чаңгыс-ай партиязы-нын үндөмөкчелеринин бирөөзин, ажилчы агыннын херээ дээш ийеилейип болгаш маадырыг демиселчини, Германиянын төөгүзүндө эи-не баштайгы ажилчы-та-раажын күрүңениң—Герман Демократтыг Республиканын организачыларын бирээни чидирген.

Эш Вильгельм Пиктин мчээниңге бүү делегейин ажилчы чоңары кажымдап турар, ол болза оларнын өрге-ажыктарын камгаларынга пролетарды революсу-нун болуңу бүү-ле амыдырал-чурттагалына турас-калган.

Эш Вильгельм Пик шычы марксисти-ленинчи бол-бушаан, делегейин коммунисттик болгаш ажилчы шимчөөшкүнниң хөгжүдөрүнүн база оң чаңгыс ээни болгаш сырий каттымышкынын быжыгдарынын херээңге улау салышкынын кийрген. Герман Демок-

раттыг Республиканың Президентин албан-хүдөөлө-ринге үргүзүчү туруп келгеш, ол болуңу бүү-ле мө-гак чок хайымышкынын күжүн Маркс, Энгельс, Ле-нининиң улау идеяларын амыдыралга боттадырары дээш, Герман Демократтыг Республикага социализмни тургузары дээш, чаңгыс-ай, тайбынга мыакшылым демократтыг Германиянын тургузары дээш демиселге берген.

Эш Вильгельм Пиктин совет кижилер болза фашизмге болгаш милитаризмге ууур мөгак чок демиселчи, бүүгү делегейге тайбынның херээ дээш демиселчи кылдыр билер. Революсу болгаш антифашист болганда, фашист-терги элешкенин тиңдөөриниң шагын чокусуларды дээш ол бүү-ле чүдөлөрүн кылды, ол чөрүктү Герма-нияны тайбын, демократтыг орук-биле хөгжүдөрүнүн шитирлиг негелдээн кылдыр көрүп турган. Эш Виль-гельм Пик пролетарды интернационализмин тургу-тарынга быжмы-биле туржуп, улустар аразынга на-йыралды быжыгдары дээш мөгак чок демиселчи, Совет Эвилелиниң шычы болгаш чалбыштыг өнүгү болуп, немец болгаш совет улустарын аразында эл-найыр-дыг база амы-дуушалыкты харылзаларын хөгжүдүп, быжыгдарынын херээңге үнелер чептес салышкынын кийрген.

Герман улустун улау огу, Германиянын төөгүзүндө эи-не баштайгы ажилчы-тараажын күрүңениң баш-тайгы президентин—эш Вильгельм Пиктин чырыкты-лаңчак өвүр-хөвүр Совет Эвилелиниң улустарнын улаан-болдалынга мөңгөзү-биле кадагалаттынып арттар.

Совет Эвилелиниң Коммунисттик партиязынын Төп Комитеди ССРЭ-ниң Дээди Сөвединиң Президиуму ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлели

Эрзин район силос салыр планын күүсеткен

Сентябрь 5-те силос салыр планын 101 хуу күүсет-кен дугайында Эрзин районун эр, хөрөзмөн колхоз-чулары болгаш бүүгү анычы чончарыга СЭКП обкому, облүүсском байыр чедирбисаан, аңаа дөнтө-вайн, сизген белектелиниң планын, мал ашылынын

продуктуларын күрүңеге садар талазы-биле социали-сттик хүлээлгелерин дүргөн дөдөр, мал иштыгалдыш-кынынга чедиишиниң белектелир болгаш районун бүүгү амыл-агый, культура ажил-чорудулгалын улам бедии көдүрөр дээринге бузурулин илереткен.

Моол өнүктөрүн түңнел концерти

дээш онза омак-хогдул чыгып кел-генер.
Бригаданын уран чүүлү удуртукчу-зу эш Дамдинжаа болуңун эелдек, хүндүлөөчөк болгаш эрес-хогдул аз-жы-чан-биле бүү көрүкчүлерге байыр чедирип чүве чугаалаарга, а көрүкчүлөр ону динимитиг болгаш үргүлчүлөдиг адыш чылаачыларын-нары-биле харымдаан.
Аалчылдар августун 28-тен бээр Тываның элөөн хөй районнарын эргип, хүн бүрүдө дым чокка ажилдап келдө-дө, маңа улам-на сөрүк кир-ишкенин ойнааннар. Аалчылдар-нын улуг мергежили илередиң ту-рар онзагай чүүд болза бо концерт-тиг каржикчилериниң моол, орус, тыва, бурат болгаш кылат ырлар-ны база таныларын дыка чедим-

киниг ойнап күүсеткени болган. Концерттиг болур номерлерин чар-лаарын уран чүүлү удуртукчузу эш Дамдинжаа бо улаада үш дым кы-рынга—моолдун, орусун, тывалын чарлаанн солун болган.
Маңа ырларын, таныларын болгаш национал хөгжүм херексөөдөр-ү-биле күүсеткен аялгаларын ийи-тиз-биле 30 ажыг номерлерин моол өнүктөр дыка чедиишкенин ойна-ан.
Ишти ыры бөлүүнү 20 ажыг киржикчилер концертти ажиткан. Эш Лусандыганын удуртугалы-биле «Партия дугайында ыры», «Бис-тин Тываны», «Хубсугул аймактың улустун ырызы» ырлап күүседир-ге—көрүкчүлөр дыка кичээңейип дыңнаан, моон эгелээш-ле номер бү-

рүзүңге динимитти болгаш үзүбөс адыш чылаачыларын «ам-да, ам-да!» деп дилер үнери күште-лө-лө турган.
Ойнаачылар боттарынын көрүкчү-лөрүн ийи-биле түңдүлөп, оларнын дилөөн ёзуугар кам-ыш номерлерин каттап-каттап ойнаар азы немедө кур-жандың чаа-чаа күүседилерин кыл-дыр ужурга таваржып турганнар.
«Аллах ак той» деп моол ырын ийи-биле бөтү ойнап күүсеткени көрүкчүлөр онза магадаан. Бо улаада анык ыраажы Дуламсүрөң-ни — «Таймың амыдыралды», «Теве-Хаяны», уран чүүлү удурту-чузу Дамдинжааның—моол, орус, кы-дат ырларын, ыраажы Лусандыг-анын «Ыдыктыг Байкал», «Рейли-де кежээ», «Делгем хову» деп ыр-

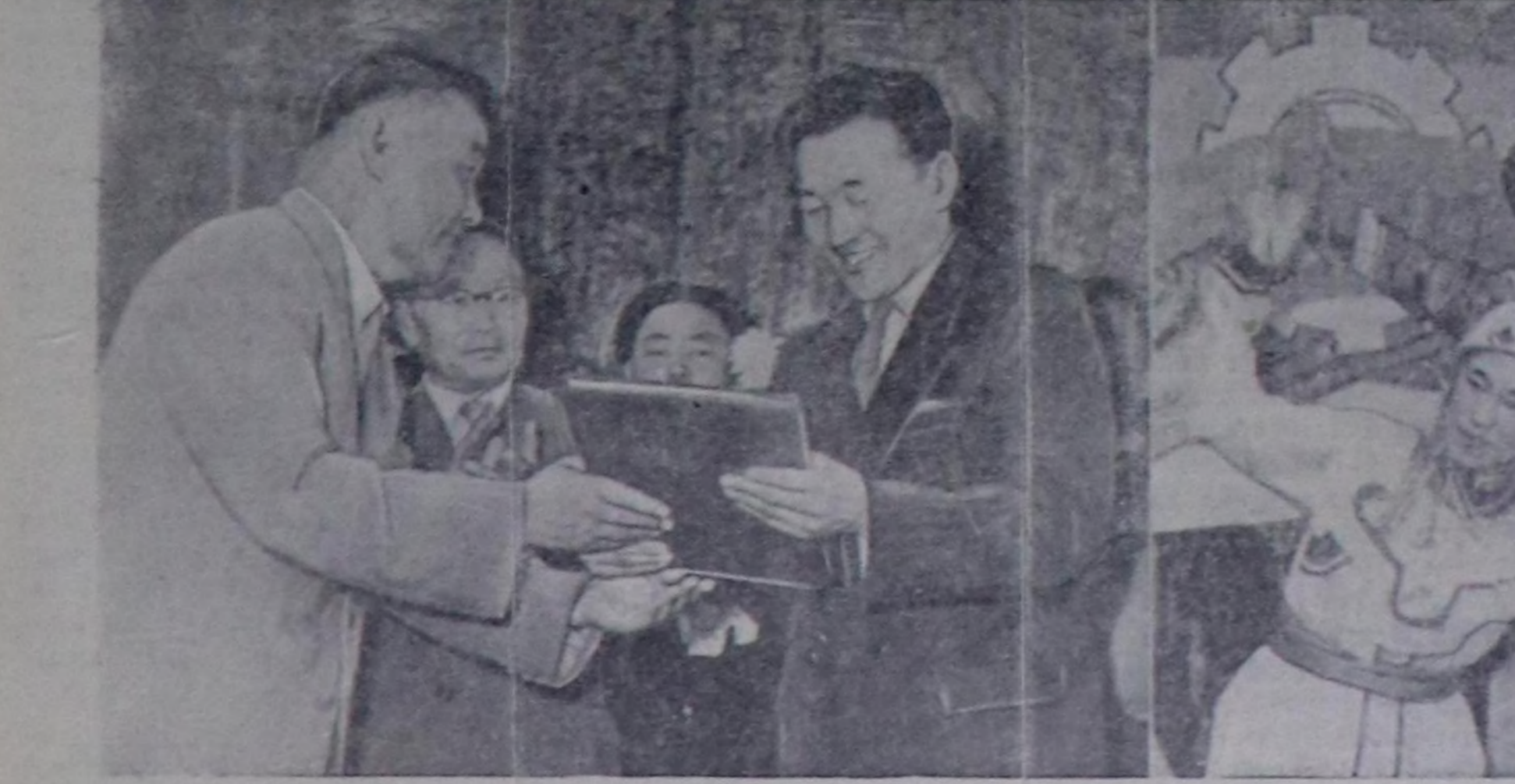
„Большевик“ артедьин шөдеринде

Кыска сыттыг болза-даа, багай а-вес дүжүтүп тараалар «Больше-вик» колхозтун ховуларында өзүп

эвен каш мүнүталар иштінде сокса-лаан.
Областың партия, совет, хөй-ни-ти организацыйаларын удуртукчу-лары сценаже үне берген. Облүүс-ком дарганы эш А. Чибба аалчыларга байыр чедирген. Моол аалчыларын Тывага найыралчы аян-чөрүу че-дишкенин дооступ турарын, бо бө-дик совет, моол улустарын ара-зында интернационалды харылза-ның база бир толаргай көргүзүп болганын чугаалааш, СЭКП обкомун, облүүсхожун Хубсугул аймактын партия болгаш өрге-чаргыга ор-ганделерге өөрүп четтиринишкени алдеретке байырлыг чагазын бри-гаданың удуртукчузу эш Оросога ту-дускан.
Оон соонда № 2 ортумак шко-ланы өөренишчилер, областың кул-пура ажилдакчыларын төлөөлек-чилер аалчыларга база белектер берген.
Эш Оросо бригаданың бүүгү кир-жикчилерин мурундан эңи-найыр-дыч, чаагай, чымыг хүдээп алымыштыр дээш улау-биле өөрүп четтиргенин илередиң, байыр чедир-ген. — Бистин концерт бригаданыс 15 келеч терге—20 мун хире көрү-кчүлөргө концерт көргүскен. Найы-ралдын бо аян чөрүу-биле совет Ты-ваның культура, экономика хөгжү-дөлүгүнүн чаз дүржүлгаларын база өө-рөтөп алдымыс. Бүү-ле өөрүңүтү ужуражышкынар дээш дагы-ла-ны өөрүп четтиргенин илерет-тибис. Байырым өнүктөр!—деп, ол чугаалаарга, олурган чон база каттап динимитти адыш чылаачыларын-биле туруп ёзулаан.

СЭКП обкомунун-бирги секретары эш С. Тога чүве чугаалааш, моол өн-үктөрүн культура, экономика хөг-жүдөлүгүнүн чаз чедиишкенин көр-гөп болурунга ийи күзөлин илерет-кен болгаш аалчыларын орук-суур чаагай эл чана бээрин хүүзүн.
Аалчылдар Тес-Хем районну тавар-тыр сентябрь 8-те Кызылдан үнүп чөрүткан.

М. СЕВЕН, Чөөн-Хемчик район.

Чурукта: (солгай талаанында оң талааныче): 1 Хубсугул аймактын партия болгаш эрге-чаргыга органнын СЭКП обкомун болгаш облүүсскому байырлыг чагазын кон-церт бригаданын удуртукчузу эш Оросога облүүсском дарганы эш Чиббанын хүдээлөп берип турары. 2 Моолдун улусту танымын таным бөлүүнү ойнап күүседип турары. Фото С. Феоктистову.

Чурукта: (солгай талаанында оң талааныче): 1 Хубсугул аймактын партия болгаш эрге-чаргыга органнын СЭКП обкомун болгаш облүүсскому байырлыг чагазын кон-церт бригаданын удуртукчузу эш Оросога облүүсском дарганы эш Чиббанын хүдээлөп берип турары. 2 Моолдун улусту танымын таным бөлүүнү ойнап күүседип турары. Фото С. Феоктистову.

Чер кырынга силостаашкын

Бистин областын чамдык колхозтары болгаш совхозтары хей күш үнер, акша-хөрөнгө чарыгдатынар трансшеарларга, башкаларга силос салыр чорукту чер кырынга силостаашкын-биле солуур арганы сөөлгү чылдарда чедилкиниги ажылга турар. Ындыг ажыл-агыйларын бирээзинге Каа-Хем районун «Тинделге» көдээ ажил-агый эртели кирер.

«Тинделге» колхоз 1959 чылда Ильинка суурда төп сүт-баран ферманын чыныга кукурузанын 2400 тонна ногаан массазын чер кырынга силостаан. Ону ичиреги трактор-биле дыгылар бастырып тургаш салга болгаш кырым, кыдыларын суген-биле шып дуглап. Кышка үсө ол силос үрелил баксыраваан болгаш савычлар боттары айырылган алгаш инектерин чечерил турганар. Чазын силос төнгүжө чедир ону инектер кончуг туралыг чип келгенер. Инектерин сүткүрү муруну чылдарда турганын көрүдү.

Бо чылын «Тинделге» колхоз бүгү силостаашкынны чер кырынга чорудуп турар. Төп сүт-баран фермазын-дан аңгыда Шивилиг фермазында, Маймазын, Чей-Суг болгаш өскө-даа кол мал туралларында силостаашкын чоруткан. Чүгүл кукурузанын ногаан массазын эвес, оом-биле казы тарымал болгаш чыгаар үнгөн сугенерин, зелеңканы, тарымал тоорукту база хойну силостаан.

Колхоз 5000 тонна силос салыр планын чүгүл чер кырынга силостаар арга-биле күөсөдүп турар.

Чуруктарда: 1) комбайнер эш А. Сметковтун (азанын) бодунун тарып өстүргөн кукурузанын кезип, ону сөөртүр машинаже уруп берип турары; 2) Шивилигде коммунист күш-ажыл бригаданын алыя челип алыр дээш демисебил турар комсомолчу-аныятар бригаданын кукурузанын ногаан массазын чер кырынга силостап турары. Силосту тракторист эш О. Калчан-оол «ДТ-54» трактор-биле таптай бастырып турар.

Фото В. Уколовтуу.

СИГЕН АЖЫЛЫ ОРГАНИЗАС ЧОК БАЙДАЛДА

Барыш-Хемчик районун «Большевик» колхозунда мал чемнериня Белеткелиниң чоруп турары сөөлгү үезде улам сулараван. Июль 20-де 191 божи сиген белеткелинге 8 бөдүк-дүк алыр кирген-даа болза, ам үезде чүгүл 726 тонна сиген болгаш 436 тонна силос белеткелинге азы сиген белеткели 32 хуу, силос салышыкыны 14 хуу күөсөтүнгөн. Моң чылдагына чүгүл сугенниң үнүжү хирелинде эвес, харын колхоз девискээринде алактарда, өзендерде, буга суунуң эринде, арга-эзирдерде эки үнүштүг сугенерин херекке албаанымда. Ажылда багай организастары-биле ам үезде сиген белеткелинге чүгүл 90 кижиге артыкан.

Белеткеп алган мал чөмү багай кадалаттынган турар, ам үезде чедир чамдык-даа сараат кажалаттынмаан. Колхозчуларның хууда малы сарааттары, хөлээнерин чип турар. Колхозчулар Чамыян, Севия, Дугар хууда малын сиген шөлүнге кадат чокка салыпкан турар, көдээ Совет оларны-биле чугаалашпаан.

Үездэ саугаар колхозта күш-ажыл кылып шыдаар 940 кижиге снатылган турар. Херек кырында сиген, тарваа ажылында нитизи-биле чүгүл 300 шаа кижиге ажылдап турар.

О. ӨКТЕК-ООЛ.

250 центнерни гадан ап болур

УРБУН. (Телефон-биле). Чаа-Хөл районун «Найрал» колхозунун Кулакка таран 82 га кукурузанын үнүжү эки болган. Бо улаштыг кукурузаны шүптүзү ажааттынган болгаш буруннен ортума-биле 598 центнер ногаан массазын алган.

Колхоз кукурузанын 909 тонна силосту салган. Колхозтун Тереинде 198 га кукурузаны хирелиг үеде. Иччээлээ-даа нитизи-биле бир гадан 250 центнер ногаан массазын ажаап ап болурунун аргазы бар.

Кукурузачылар Кулакка кукурузаны доошсан, ам Тереинде чедип келген, малга шилгээдин—кукурузанын ногаан массазын ажаап ап турар.

Областа мал чөмнериниң белеткелиниң медээзи

(1960 ч. сентябрь 5-те, хуу-биле)

Районнарың колхозтары	Сиген	Силос	Совхозтар	Сиген	Силос
Тожу	90,9	105,9			
Чөв-Хемчик	78,9	39,4			
Өвүр	71,5	16,8			
Каа-Хем	61,8	66,1			
Эрзин	61,6	101,1			
Чаа-Хөл	28,6	16,0			
Улуг-Хем	26,5	13,4			
Тес-Хем	25,7	24,4			
Танды	24,7	43,9			
Бин-Хем	24,7	28,9			
Сүт-Хөл	21,7	37,8			
Барыш-Хемчик	20,9	13,0			
Бай-Тайга	11,6	16,6			
Совхозтар:					
«Элегес»	83,7	13,3			
«Бардык»	57,2	2,4			

Сарааттар немежип турар

Сүт-Хөл районун «Бора-Тайга» көдээ ажил-агый артелиниң эш С. Чылаалайга уурткан сиген кезер бригаданы бо чылын бир муң центнер сиген кезер хуулааган. Сентябрьның эгезинге чедир бригада 50 хүлээлгениң 60 хуузу күөсөдүп алган.

Бригада сиген белеткээр хүлээлгени сентябрь 15-ке чедир күөсөдүрүш күженишиниң ажилдап турар. Бригаданын Шынаада сиген кезер турар шыктарының кырында улуг сарааттар хун бүрү немежил, ажил-ишчилерин могай чөм күш-ажылдың түнелдин көргүзүп турар. Бригаданын кезигүнери өртөндөн орай кезеже чедир ажилдап турар. Район төвүнүн организастарында шөфчалар болганчок-а-кээп дузалап турары «үрүнчү».

О. ДАРЫМА.

Күрүне пенсияларының дугайында Хоойлуну шыңгы сагыры дээш

Бистин төрөөн Коммунист партиясы болгаш Совет чазанын кижилер дугайында сагыш салымшынын боттарының ажил-чорудулаанын бирги чердеги хоойлуу деп санап турар.

Амгы үезде социал хандырылга ортанын дамчытыр бистин областа 20 муң ажыг кижиге пенсия болгаш дузаламчы ап турар. 1959 чылдын дүргүзүндө пенсияга болгаш дузаламчыга нитизи-биле 30 ажыг миллион рубль чарыгдатынган. Пенсия хандырылганын улам иңай саймандыгылар сорулга-биле Совет чазак сөөлгү чылдарында дүргүзүндө дайынның I болгаш II группаларының инвалидтеринге пенсияны улгаттырган. Бүдүрүлгө өөредилгени, азы практика эртерип тургаш, инвалид апарган ортума школалар өренкилеринге ажылчаныр болгаш алаан-хаакчылар-биле бир дөмөй пенсия тыпсыр доктаатынган.

Хамаатыларның пенсия аларында негетинер ажил стажын ийи-бир-пе азы оон-даа хей теречилер болуп турарларын бистин областка чөшкүрөөн, бир эвес теречилер 1944 чылдын октябрь айга чедир турган ажил стажын шыңзымып турар болза, пенсия алдыр деп турар кижиге-биле теречиниң калы ажилдап чораныны бижик-документин негеттеним болгаш пенсия берзе чөгүр-стажын чарык кезин теречилерниң багытчаларын барыччалап доктадып болур. Ол дүрүнүң

эки билер болгаш чөп ажыглар херек.

Бистин областың социал хандырылга ортанының кылганы чамдык эки ажилдар-биле тергелештир, ол ортанының ажилында улуг четпестер база бар. Дык хей терелде ажилчы чоннарга пенсиялар тыпсырын болгаш төлөөринин практикада хандырылганын болдуруп турар. Ажилчы чоннарга пенсияны чылааган чөк черге тымыспай турарының фактылар бар оон-биле оларның эргелерин кызып, азы пенсияны шың эвес (улгаттыр) доктадып турар, ол чорук күрүнениң акша-хөрөнгө дүрүм чөк чарыгдарында чедир турар. Күрүне пенсияларының дугайында Хоойлуу мичанган хажыттынган турган.

Чазак, күш-ажылдың инвалидтеринге пенсияларын күрүне пенсияларының дугайында Дүрүнүң 29 чүдүңгө хажыдыр доктаатып, бажы кызыннарга пенсияны ажил стажы четпес турда-ла тыпсып, оон-биле Дүрүнүң 98-а чүдүң хажыдып турган. Дык хей таарылгаларда ай-да херек кырында ап турар шалычын база-ла шың эвес санап турган чүдүлөр бар.

Шаңкылыг азы-биле 1959 чылдын дүргүзүндө областка пенсияны 51 муң рубльге артыр тылоон илереп, Улуг-Хем районун социал хандырылга килдин бөлүгүн ажилдакчыларның кичээлге чөгүнүң ужурунда 11 муң 600 рубльди амыр тылаан, оон 11 муң-100 рубльди Шагаан

Арыгың уруулар садының санаакчыларын турган эш Изютовка оон санаакчылар ажилдап турар уезин ажилдаптай турган пенсионер дээш артыкка төлөп берген. Пенсиялар дугайында Хоойлуну шаңкылап хажыткан дугайында районун социал хандырылга килдинин эргелечини эш Зворыгин эки билер турганар. Иччээлээ-даа, чөгүн чүтө чүтө ийик, сажыдымшынар ревизия болгуже чедир тайланынмаан.

Танды районун социал хандырылга килдиниң хамааты Белозерова пенсия доктадып турган, оон шөриңге турганынын уезин ажил стажы ийи катан килер санаан, оон түнелдине анаа 8 муң 100 рубльдиң пенсиясын дүрүм чокка төлгөн.

1960 чылдын бирги кварталында 36,385 рубль амыр төлөтүнгөн болгаш 3033 рубль чедир төлөтүмчү болуп илереттинген, ол болза пенсиялар дугайында Хоойлуну база-ла каржыны-биле хажытканы ол болуп турар-дыр. Чөв-Хемчик районун социал хандырылга килдиниң 17,538 рубль, Сүт-Хөл районун социал хандырылга килдиниң—18,847 рубль түнүгү күрүнениң акша-хөрөнгөниң пенсияга артыр тылоон ревизия-биле илереттинген. Хамаатыларга пенсияны артыр төлгөн, азы чедир төлөвейн турары ышкыш, пенсиялар дугайында Хоойлуну хажыдып турарының фактыларын бирги ээлгеге районнарың социал хандырылга килдистериниң чамдык

Хоорай эмчилериниң чөвүлө хуралы

Чонну эмнеге талазы-биле хандырылган экижидер хемчегер дугайында Москвага болуп эркен Бүтүрүссияның эмнеге ажилдакчыларының чөвүлө хуралының түнелдерин болгаш хоорай эмчилериниң соругуларын дугайында айтырыг чокта чаа Кызыл хоорайның эмчилериниң чөвүлө хуралына чугаалашкан.

Чонну эмнеге дузаламчы-биле хандырылган мурунку чылдарда бидарга бисте элээн экижөөн. Областын ырак районнары—Бай-Тайга, Тожу, Өвүр ышкыш черлерге эмнерин сөөлгү-биле доктаамал дажып турар. Ол ышкыш эргежок чугула апарган таварылгада бо районнарже тускай санитар самолёт хуну-нү-не ужуп, аарыг кижилерге эмнеге дузанын көргүзүп турар.

Хоорайда дизентерия болгаш өкпаларын мурунку чылдарда денээрте дык эмнежениң илеткели эш Любимов болгаш санал берген эштер демделгөн.

Иччээлээжөк хоорай эмнегелеринде ам-даа улуг четпестер барын илеткели болгаш санал берген эштер чидди-биле шүгүмчүлөөнөр. Хоорайда дизентерия болгаш уруларның дифтерия аарык ам-даа когу үзүлгөн. Оон кол чылдагыны бо аарыкларга уур баштайгы тарылга

ны чорудуп тургаш чамдык эмчилер-даа, эстралар-даа харымсалга чөк бооп, бо талазы-биле сан даңамыны шып тургуспаан. Оон уламында чамдык черлерде тургулар тарылга эртпезин болуп турар.

Эмнегеде эмнедип чыдар аарык кижилерге, ылангыч ийи билер урууларга эки аш-чөм эргежок чугула апаар. Иччээлээ-даа бо талазы-биле байдал четпес дээрин демделгөн. Урууларга чаа ногаа айлаанын чүтүлгө черле билдирер. Иччээлээ-даа ол кончуг ковар. Хоорайны ары-шевер тургузарына эмнеге ажилдакчылар улуг ролду ойнар. Хоорайга санитарнык өскөрсинтерини организастарына хуралга чугулаан демделгөн.

Чайгы үезде уруулар дизентериядан аарык бээр чамдык таварылгалар бар. Оон кол чылдагыны, столваларда ымыра-сөөк-биле демсе-седин кошканда, манча чижек кылдыр мал согар черин, чайынын, № 1, 4 столваларын чугулап болур.

Арыг-шевер темазына кинолар болбайн турар.

Чөвүлө хурал хоорайны ажилчы чонунун медицина хандырылганы экижидер хемчеглерин дугайында шиптирини хүлээп алган.

Хүлээлгезин күөсөткөн

Эркен кыш берге-ле болган. Иччээлээ-даа хойжу Василь 580 койларын хур ажырган. 231 төрөөн койларын алган 232 хураганнарын менди доруктурган. Хой бүрүзүндө 2 кг дукуту амыр дөң хүлээлгезин ба-зү күөсөткөн.

Бо чылын хойжу Василь койларының белеткелин эки организастаан. Оймактын калбак, дөмгө одарына хоюнуң турлаан үш улда солаан. Оон түнелдине койлар аажок семирээн.

Василь ам бо хунерде мал чөмөри белеткээрине илешпейлг кижиге турар. 6 тонна сиген белеткээр хүлээлгелиг тургаш, 10 тонна сугенин Бижикти-Боомда кезип белеткээр; 1500 боолал будук-бүрү чөмөрин белеткээр тургаш, 4000 кезекти кургакташ, өд-чазыс дөгөс черде болуп шыгжаан.

Хойжуңуң калдык Иргит Ваары ажилга кончуг кызымак, кежаа, Васильден ол тудак чөк амылдап турар.

— Кыштаавыстың хөрөңүн хооруп алдымыс. Ам мал чөмгөрө кышкы сери база тудуп амыр бис—деп малчынар чугаалап турар.

Танды районун «Совет Россия» колхозунда хойжу Василь ам кезип кышка эрестиг белеткенип турар.

Ч. МААДЫР-ООЛ.

Чедишкыннерни улам быжыглаар

Чеди чылдың өргө чылымын онаалгаларын чедишкынниң күөсө-көш, ийги чылда ооттарына алган белеткен хүлээлгелерин бистин колхозтун ажил-ишчилери 8 ай иштинде багай эвес күөсөдүп турар. Эркен кыжын мал кыштагылашкын организастык эркен, оон түнелдине кыштын айымына мал алыспай, малдын чаш төлү менди ажаап алгач малдарын баш саңын өстүреринин планын болгаш күрүнеге мал амы-ынын продуктуларын сазар хуулаа-гелерини амыр күөсөткөн бис. Иччээлээ август 31-ге чедир күрүнеге айт сазар хүлээлгезин 83 хуу, сүтү—100 хуу, дүктү—126,2 хуу күөсөдүп, эркен чылдын бо өйүнү турганындаан айтти 10 тонна, сүтү 60 тонна, дүктү 1,2 тонна төлүп саткан бис. Оон аңгыда чыл төнчү-лүңгө чедир күрүнеге 35—40 тонна сүтү вемей сазар бис.

Мал амылының шапкын өсүлгө болгаш малдык бидик продуктуу малга четчир саңым кажаа-туралы, быжыг чөм-суурну белеткээринден хамаарып. Ол соругула-биле чылын мал фермаларында арга кыжыларын септеп, чаа кыжаларын пландан артыкка кылып, колхоз түнелден ырак черде турар Толбур фермазында клубту, хлөб быжырып черин, чунар-бажынын тузуп доошуп турар бис. Ыраккы иви мал фермазынча онза кичээлге салып, малчынарның хандырылганын экижидер хемчегер алдынган.

Бо чылын кирген үнүжү орайташ ужурунда колхоз баштаар чери болгаш партия организастык бүгү күштерин мал чөмөни белеткээрине мөөнөөн. Организастык хемчеглерин ап чоруктарының түнелдине ситен

белеткедериңниң планы сентябрь 1-де 100,2 хуу, силостуу—110 хуу күөсөтүнгөн. Мал чөмөриңни белеткелди ам-даа үргүлчүлөшүмө, зелеңка кезеринче база кирген.

Тудуг амылының талазы-биле планын онаалгаларын ыракта амыр күөсөдүп, пландан дашкаар 160 өренкичилер өөренир школан, колхоз төбүндө стадионну, Азаста пионерлер лагерин тутташ, ажилдагы кижигени бистин колхозчуларының, ылангыч тудугуларының улуг чедишкын болган. Оон ийи күлү-тура-амыдыралдык болгаш бугурууге тудугуларының септелгенин чорудуп турар бис.

Колхоз бүдүрүлгезинде мурунчыларын хуурааган эскен. Сурагымы аңчылар Дажырган, Эрестол, Б. Серен, Мырлаа, мурунчы малчынар Хувааска, Мангыр, Шимит, Сундуй, Хансы, Стурней, мергежилдик ту-

ТУСКАЙ МЕРГЕЖИЛ ДЭЭШ

Печка салыкчыларын, будучуларын болгаш шугаттууларын боттарының арызында өөредип амыр дугайында шиптирин Чаа-Хөл районун «Бурган» колхозунун баштаар чери 1959 чылда-ла хүлээп алган. Ол тускай мергежилдерини шиптедип амыртың күөсөдүп колхозчулар хей турла-ла ук шиптир амылга чедир күөсөтүнгөн. Оон ужурунда колхозчулар эске кижилерге аар хөлөзө төлөп тургаш, печкаларын кыдыртып ап турарлар.

Ол колхозтун баштаар чери эр-

кен кыжын талантылыг, анык оол Шудраны банистер курууңуң өөредип чоруткан. Ол Кызылга кезгеш, элээн чедишкынни өөренип турда, колхозунан ачка шилдип бирден барган. Иччээлээ ол өөредилгени ара совсадыр ужурга таарышкан.

Колхозчуларын иштинден тускай мергежилдик кижилерин өөредип амыртың колхоз баштаар чери (дарганы эш Даваа-Самбу) болуңуң кичээлгени күшөдүрө чөгүтү.

Х. МОНГУШ.

Областың болгаш районнарың социал хандырылга килдистериниң дык хей ажилдакчылары бюрократизми болгаш ажил чыдыр чоруктары болурун турары дээш, күрүне пенсияларының чоруктары ажилчы чоннарга тайылбырлап берейн турары дээш шыңгы шүгүмчүлөгө таварып турганар.

Каа-Хем районун социал хандырылга килдистерин чамдык ажилдакчыларының чүгө кээргел чөк, бюрократизм чоруктарынын ужурунда хамааты М. Е. Пономарева урунун адымын өлгөнгө пенсия ап чадап каан. Пенсия бурууңуң дик кижилер алыр деп кезип турар дээрин социал хандырылганың ажилдакчы буруу билде чөгүтүр. Шыңгың төлөөңдө пенсияны доктадырың анаа-ла бир чүгө кылдыр көрүп болбос. Социал хандырылга ортанының ажилдакчылары ажилчы чоннарын калбак актив-биле харылааны калбартыр болгаш быжыглаар, чонун мурунга өтөйттар кылырын практикалар, ба-за пенсияларын доктадырың болгаш төлөөңүң контролдарынче ол активти кириштирер ужурут.

«Хамаатыларын ажилга хүлээп ап, оларын амырлар хергелдерин шиптирлеп турга кансаляр-бюрократизм хажыдымшынарны чий-лдер дугайында» чокта чаа СЭКП болгаш ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлө доктаал уңдурган. Ол доктаал социал хандырылга ортанының ажил-чорудулаанын шуут хамаарылгай болуп турар. Ажилчы чоннарын чагаларыга харын бөрийн саздыр, оон ийи районнарың социал хандырылга килдистериниң чамдык ажилдакчылары боттары алдагалар болу бээринде чыла-дыр дээш Дүрүмө-даа, өскө-даа нормативтер актыларда айттылган дө-

ден 1935 чылдың декабрь 3-ке чедир Хараал алдың уругайында руда ажилдарыга ажилдап турганының дугайында шыңзылганы 1957 чылдың май 3-те К. Ф. Ларинге тымыспан. Шыңзылгага эргелдедиң на-чалгың эш Саенко ат салган.

Күш-ажыл дептеринге бижилге болза пенсия доктадып турда азы бар организастаан эске организастаңа ажилга шилчилер кол доку-мент болуп турар. Олар шын бижиттинген турар ужурут. Партия, совет органырының, профвендел организастарының талазында социал хандырылга ортанының ажилында шыңгың контролду тургускан турар ужурут.

Областың, хоорайны болгаш районнарың социал хандырылга килдистерин сорулган болза социал хандырылга ортанының ажилында бар турар четпестери үнелсиз-биле чыладыр болур. Ажилчы чоннарын негеделеринге сагыш чөвөңгү болуп болгаш улуг кичээлгени салыр. Социал хандырылга ортанының ажилыга калбак активти, хей-ийитини кириштирери эргежок чугула. Оон-биле калы пенсионерлер хей-ийити организасталарының, азы-гым болгаш столовая комиссияларынын, улусчу дружиналарынын, аш-дуузуңуң судтарынын ажилына илешпейлг кижиге, салыг организа-цияларының контролерлары болгаш турар ужурут. Пенсионерлерни ажил-чорудуламы дык улуг. Оларны хей-ийити ажилы эки организастаар болза дык улуг ажил-а-шты кылып болур.

П. ГОРЕЛОВ,

СЭКП обкомунун администрация, салыг, саң органныр килдиниң эргелечиниң.

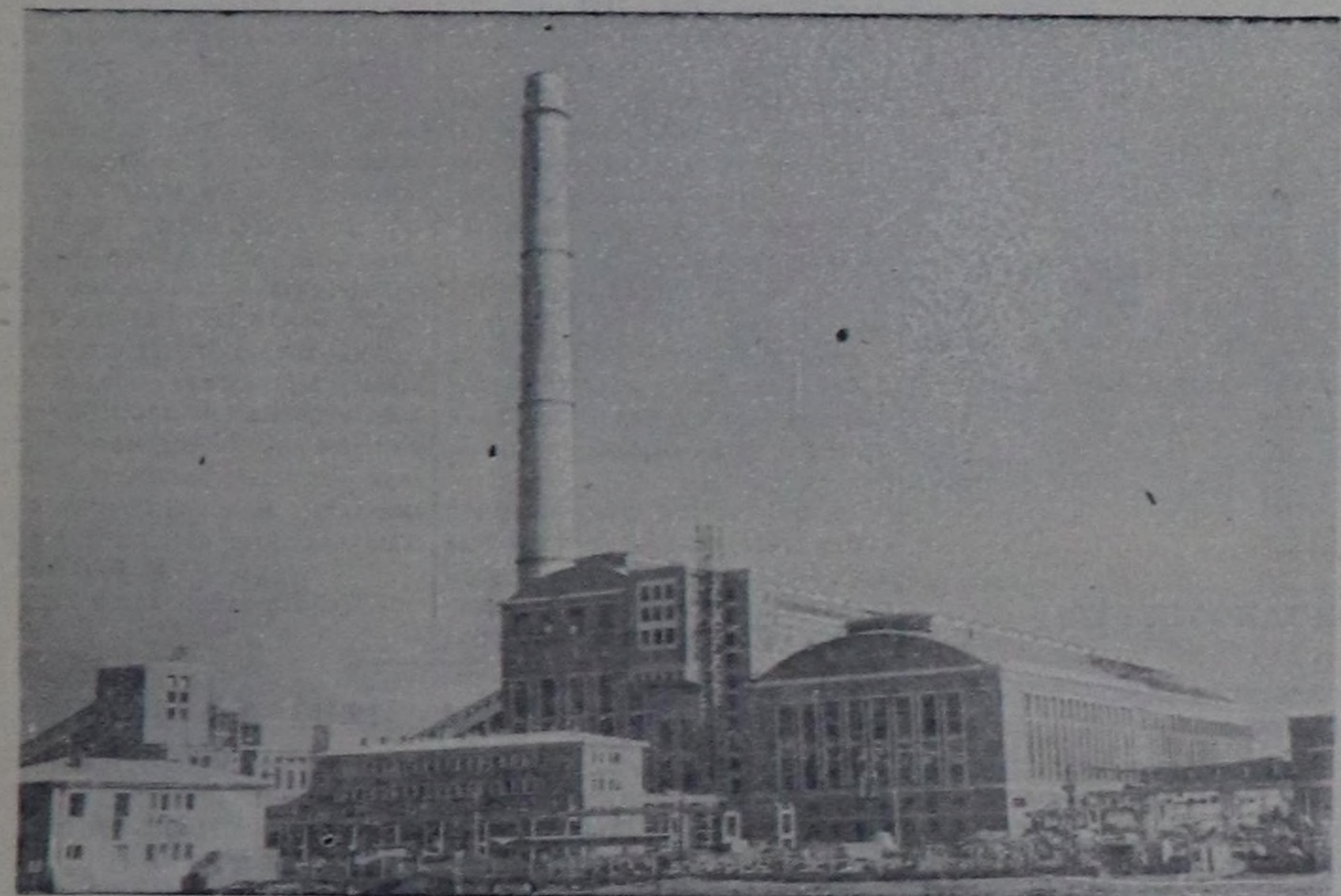
Болгарияның Улус Республикасы

(Болгарияны хостаанындан бээр 16 чыл болганынга)

Бистиң чурттувустуң салым-чолу Ленинниң улуг партиязының саясий чурттувустуң салым-чолу-у-о-иле, ынчаарга бистиң коммунист партиязының салым-чолу

Чурукта: Болгарияның Улус Республикасының аймагы — София, Ленин аттыг шөл. СЭТА-ның фотохроникасы.

«Мариа-Восток» дээр тепловылектростанциясы. Ооң баштайгы агрегаты сентябрь 9-та ажылдап эгелзэн. Ол станцияны бурун тудуп доосканының соонда күжү 600.000 киловатт болур. СЭТА-ның фотохроникасы.

Болгарияны амылчы чоннары бөгүн улуг национал байырлаады — Хосталганың хууч, демдегел турар. Он алды чыл бурунгаар Совет Армияның тилелгелиг шавар халдашыны болуп турда болгар улус Коммунист партияның удуруттагызы-биле чепсектиг тура халышыны үндүргеш, фашисттик диктатураны дүжүрген. Болгария хамарышпас күрүне болу бергеш, социалисттик тургузушкунун орнуңуң шылчазэн.

Совет Эвилелиниң болгаш социалисттик өскө-дээ чурттарың дуржулгазын амылдышаан, чурттуң экономиктиг болгаш культуруг хөгжүдесин, чоннуң материалдыг чыггарың байдатың бидер талазы-биле Болгарияны амылчы чоннары улуг чедикширини чедип алган. Каша-дас-таавы болгаш таапкы бүүдүр фабрикаларың аграрың чурт турганында Болгария муракчы индустриалдыг-аграрың күрүне болу берген.

Өнүгү болгаш кара металлургия, машина тудуу, химия болгаш электр улетпүрү дээш шышаан, улетпүрүнүң мындыг чугула адырлары чурттуг тургустунган. Улусчу эрге-чагырганың чылдарында Димитровград, Рудозем, Мадан болгаш өскө-дээр-дээ дээш чегелги улетпүрүнүң мындыг улуг хоорайлары тургустунган. Чаа-чаа фабрикалар, заводтар, электр станциялары, судно тудар черлер туттунган.

Болгарияның көдээинде кооператив тургузуу тумалына чедир тилчезэн. Социалисттик тургузушкунун түнөөдери кылдышаан, Болгарияның Коммунист партиясы болдуңуң 1958 чылдагы VII съездинде — өң кыска үе иштинде чуртту социализм тургузушкунуң доозар деп сорулганы салган.

Экономиктиг хөгжүдесинде темпирлерин дүргедер дугайында Болгарияның Коммунист партиясының IX-кының шийитиринге дүштүр 1959 чылдагы эгезинде күрүне болгаш амыл-агыг удуруттагызын өңдө тургустунган. Ол чорук бүүдүрүкү күштериниң чаа көдүрүшкүнү болурунга арганы берген. Амыг үеде Болгарияның амылчы чоннары үшкү беш чылды (1958—1962 чылдар) хуусаа бетинде күүседири дээш демиселди ийекейли-биле чорудуп турар.

«Беш чылды — үш-дөрт чылды күүседири!» — чаа Болгарияның турдууларың мындыг лозуну салып үндүрген. Имперализмниң чимчелнишкинеринге болгаш өңчүк-өңчүгелеринге удуруттагызын амылчы чоннары үшкү беш чылды (1958—1962 чылдар) хуусаа бетинде күүседири дээш демиселди ийекейли-биле чорудуп турар.

Социалисттик чурттарың амылчы чоннары үшкү беш чылды (1958—1962 чылдар) хуусаа бетинде күүседири дээш демиселди ийекейли-биле чорудуп турар.

КОНГО РЕСПУБЛИКАДА НАРЫН БОЛУУШКУННАР

ПАРИЖ. (СЭТА). Амык Конго Республикада байдал чидгелен турар. Колонизаторларга күтүктен тускайлаңкач идегеттер чурттуг чарарыңче угадылган боттотканын үргөдөкчи амыл-чорудулазы күштелдирип турар. Конгонун президентин Касавубу «Лумумбаның чааан дүжүр» мен деп медеглээниң сөөлүндө доран-на чидгеленишкин эгелзэн.

Франс Пресс агентилелиниң корреспондентиниң Бразилден медеглээп турары болза, Конго Республиканың премьер-министри Патрис Лумумба Конгонун чонун кыйгырып, радио дамчыштыр чүве тугаалаан. «Бистиң амык республикамыста чаа болушкун болган. Ол болушкун бисти кайгытпас учурут. Ол дээрге каш неделаның дургузуда импералистерниң болгаш оларның амылчыларының чакыды-биле белеткеп келген улуг сүчээзиниң үргүчүлели-дир.

Мээң баштап турар чааан дүжүр бээр учурут дээр дугайында күрүнең баштыңы Касавубунуң медеглээни национал радио мырыңай чаа-ла дамчытты. Бүгү чурттуң чааан өмүзүнден мен ол динидиги шуут хуузойиң тур мен. Чааак бо айтырыңың талазы-биле күрүнең баштыңы-биле чугаалашаан. Бар тээ чакыты чурт демократтыг үндээниге сонгаан болгаш парламентиниң бүрүн идегелин алган чүве болганда, бир эвес улустуң идегелин ол шыкынар болза чүгүлө ол таварылгада ону дүжүрүп болур» деп премьер-министр демдеглээ.

Касавубу моон сонгаар күрүнең баштыңы эвес деп чүвени дил наткаш, Лумумба бден турарың конго улусту кыйгырган. Оң да разында Лумумба бденун танымал албаныга арттарыңче армияны кыйгырган.

«Күрүнең баштыңы Касавубунуң болдунаан күрүне эргилдесин»

ЛОНДОН. (СЭТА). Рейтер корреспондентиниң Леопольдвилде медеглээниң өзүгээр алырга, премьер-министр Патрис Лумумба амык республиканың таварышканы кризистик үезинде баш бурунгаар алза чогуур базмынарны дугайында министрлер-биле болгаш чөвүлекчилер-биле чөвүдөл хуралды кылган.

Млангыг корреспондентиниң демдеглээни болза, КНО-нуң Леопольдвилде англи офицерге баштапкы гана шериглериниң тамга-лап турары радио станциязынга баар дээш Лумумба күженишкин-чирини үндүрүр ужуруга таварышкан. Улусту радио дамчыштыр кыйгырышаан, Патрис Лумумба «Касавубуну имперализмге сатканыңың» деп адаан.

ПАРИЖ. (СЭТА). Амык Конго Республикада байдал чидгелен турар. Колонизаторларга күтүктен тускайлаңкач идегеттер чурттуг чарарыңче угадылган боттотканын үргөдөкчи амыл-чорудулазы күштелдирип турар. Конгонун президентин Касавубу «Лумумбаның чааан дүжүр» мен деп медеглээниң сөөлүндө доран-на чидгеленишкин эгелзэн.

ЛОНДОН. (СЭТА). Рейтер корреспондентиниң Леопольдвилде медеглээниң өзүгээр алырга, премьер-министр Патрис Лумумба амык республиканың таварышканы кризистик үезинде баш бурунгаар алза чогуур базмынарны дугайында министрлер-биле болгаш чөвүлекчилер-биле чөвүдөл хуралды кылган.

Млангыг корреспондентиниң демдеглээни болза, КНО-нуң Леопольдвилде англи офицерге баштапкы гана шериглериниң тамга-лап турары радио станциязынга баар дээш Лумумба күженишкин-чирини үндүрүр ужуруга таварышкан. Улусту радио дамчыштыр кыйгырышаан, Патрис Лумумба «Касавубуну имперализмге сатканыңың» деп адаан.

Ленин дугайында номнар болгар дылда

СОФИЯ. (СЭТА). П. Н. Поспеловтун удуруттагызы-биле автор коллективтиң бизнеси «В. И. Ленин. Биография» деп номну болгар дылда пардап үндүргени болгар хей-ниги улуг сонургал-биле уткаан. Ол номну Болгарияның Коммунист партиясының ном үндүрер чери 15 чун тиражыг кылдыр үндүрген. Моон-биле кады И. К. Крупскаяның «Ленин дугайында» деп ному болгар дылда база үнген.

Делегейин күсү Лейпциг ярмакка ажыттыңан

ЛЕЙПЦИГ. (СЭТА). 1960 чылда делегейин күсү ярмакка чоокта чаа дылда ажыттыңан болгаш сентябрь 11-ге чедир үргүчүлээр.

Бо чылды делегейин күсү ярмакка 47 чурттар киржил турар. Ярмакка 16 делегей ба-жынырында болгаш дөрт павильоннарында калбак херегледиң бараанарыны, а ол шыкка чөм продуктуларың экспонаттары 6.900 фирмалар, бүүдүрүлгелер, дашыкчы-садыг организациялары болгаш албан черлери дегел тургускан.

Ярмакканың организациы — Герман Демократтыг Республика — он кол киржикчи. ГДР-ны 5.000 кире бүүдүрүлгелери боттарыңың продукцияны ярмакка дегел салган.

Социалисттик чурттарды делегейин экспонаттар келтирзе. Совет Эвилелиниң экспонаттары делегейин 10 бажынырында салдыган. Ында дүк, хөөкө-сазын аргылыг постер, торгу постер, белен же, ай-маа, а ол шыкка өлүк кежи, хевистер, шактар, шил, фарфор кылгылар бар.

Делегейде «Волга», «Москвич» автомашиналар, мотороллерлар, «ИЖ-58» мотоциклдер, чаагерлер, чурт-чурттар аппаратар, соодулгалар, хеп чурт машиналар болгаш өскө-дээ барааннар бар.

Совет Эвилели амданың аш-чөм улетпүрүнүң продуктуларыңың калбак асортиментини ярмакка киргип, ону садып алырын делегей рыногунга саналдап турар.

Чехословакия, Польша, Венгрия, Румыния ярмакка хой сангыг экспонаттары дегелзе. Социалисттик чурттарың экспонаттары болза калбак херегледиң бараанарың болза чөм продуктуларың бүүдүр талазы-биле ол чурттарың чедип алган чедикшириниң чайынаандыр кордуңуң турар.

Франция, Австрия, Бельгия, Англия, Дания, Финляндия, Швеция, Норвегия, Индия, Каттышкан Араб Республика болгаш өскө-дээ чурттар ярмакканың улуг киржикчилери болуп турар.

Ярмакканың баштайгы хүнүнде яны-бүрү чурттарың амыл-херекче боттотканын төлөөлекчилериниң арызында ужуражышкынар эгелзэн. Садыглажылганы баштайгы дүжүрүлгелери чардыган. ГДР-ниң дашыкчы-садыг организациалары дүжүрүлгелери ярмакка чоруп турганда дашкаар үндүрер болгаш чурт иштинче кириер бараанарың бир миллиард марка хире түңгө чарынар болуп турар.

XVII ОЛИМПИЙ ОЮННАРЫНДА

(Допчузу-биле)

РИМ. (СЭТА). Боксерларың финал маргалдааларың сентябрь 6-дагы ужуражышкынарга Совет Эвилелиниң спорт мастери Олег Григорьев итали спортсмен Дзампарины тилчээш, алды медальды чаала алган. Ол шыкка совет боксер Ю. Радоняк итали боксер Беневути-биле таварышкан ону тилчээш, хүлер медальды алган. Ол шыкка Лагутин биле Феофанов (ССРЭ-ден) олар боттарыңың деңизлериниң талазы-биле база-ла хүлер медальды-биле шаянатканыр.

Сентябрьның 5-тиң орай кежээинде болган гимнастика талазы-биле маргалдаага совет гимнастчылар ниги сан талазы-биле ийги чедер үнген — 285,95 саныг, үшкү черде-италалар.

Ол-ла хун винтовка-биле 300 метрге кара адышкының маргалдаазы база болган. Анаа совет адышкы Борисов үш чүүл боолашканыга 1.127 саныг аткаш, хүлер медальды-биле шаянаткан.

Спорттун он чүүлдериниң талазы-биле маргалдааны киржикчилери сентябрь 5-те ядро оюнуна Анаа совет спортсмен В. Кузнецов 14 метр 46 сантиметр түнөөдиг болгаш, дөрткү чериң эгелзэн. Ынчаарга Кузнецов ниятиси-биле 2.460 саныг апарган.

Олимпий оюнуларың 11 хонукта үргүчүлээниң түнөөинде ССРЭ-ниң төлөөлекчилери 21 алды, 12 мөңгүн болгаш 14 хүлер медальды чаала алгаш, бирги черде чоруп турар. Оң соонда — АКШ, Каттышкан герман команда, Австралия, Венгрия, Польша чоруп турар.

Сентябрь 5-те Югославияның болгаш Италияның бут бөмбүкчүлери ужурашкан. Ийи удаа ойнашканы хайым болганың ужурунда артыкшылыг ойнаан югославларың тилекчилер кылдыр санап каан.

Сентябрьның 6-ның кежээинде спорттун он чүүл хевирлериниң талазы-биле кызымаккай маргалдаа доозулган. Бо талазы-биле совет спортсмен Василий Кузнецов 4.814

саныг болуп, база-ла улуг чедикши-ниниң болган.

XVII Олимпий оюнуларыңа сула хүреш талазы-биле маргалдаа сентябрь 5-те болган ужуражышкы-нарың соонда соолдурзэн. Ол үчү бистиң моголеривиске элзи адышкының таварыштыра-дээ совет спортсменнер: В. Сивяский, ССРЭ-ниң ийи дапкы чемпиону С. Дзарасов болгаш М. Шахов олар боттарыңың деңизлеринге улуг чедикшинерлиг болганыр. Ол бокс талазы-биле ужуражышкы-нарың түнөөинде ССРЭ-ниң боксер-лары 1 алды, 2 мөңгүн болгаш 2 хүлер медальды чаала алганыр.

Совет спортсмен Алексей Гушин пистолет-биле кара адышкың талазы-биле Олимпий чемпилу деп атты болгаш алды медальды ол хун чедип алыр аргалыг болган. Сентябрь 6-да чик атлетиканы маргал-дааларыңа олтукчылары амыл-чире болган. Анаа совет спортсменнер В. Труснев, К. Бухачев олар улуг чедикшиниң болганыр.

Үш төвшитг халымышкының мастерлериниң маргалдаазы эгелзэн. Бо талазы-биле делегей рекордсмен-и, польша спортсмен Ю. Шмидт тилекчи болуп 16 метр 44 сантиметр ажа халаан. Совет спортсмен-нерден В. Горьев халаан, 16 метр 21 сантиметр түнөөдиг болган. Е. Михайловтун түнөөдиги — 15 метр 68 сантиметр, а В. Креерны — 15 метр 56 сантиметр болган.

Пистолет-биле борбак окуг бө-лашыңа А. Гушин (ССРЭ) бирги чери эгелзеп, 560 саныг болуп, алды медальды чаала алган. Ол болза Олимпий оюнуларың чаа рекорду деп санаттырган. 2-ги чери база-ла ССРЭ-ниң төлөөлекчиси — М. Умаров алгаш, мөңгүн медальды-биле шаянаткан. Үшкү чери ал-таа — япон адышкы И. Иосикова 552 саныг болгаш хүлер медальды алган.

Сентябрь 5 болгаш 6 хүнериниң дургузунда Олимпий оюнуларың маргалдааларыңың ниги түнөөлө-дери ыңалг болган.

РИМ. (СЭТА). Боксерларың финал маргалдааларың сентябрь 6-дагы ужуражышкынарга Совет Эвилелиниң спорт мастери Олег Григорьев итали спортсмен Дзампарины тилчээш, алды медальды чаала алган. Ол шыкка совет боксер Ю. Радоняк итали боксер Беневути-биле таварышкан ону тилчээш, хүлер медальды алган. Ол шыкка Лагутин биле Феофанов (ССРЭ-ден) олар боттарыңың деңизлериниң талазы-биле база-ла хүлер медальды-биле шаянатканыр.

ЛОНДОН. (СЭТА). Рейтер корреспондентиниң Леопольдвилде медеглээниң өзүгээр алырга, премьер-министр Патрис Лумумба амык республиканың таварышканы кризистик үезинде баш бурунгаар алза чогуур базмынарны дугайында министрлер-биле болгаш чөвүлекчилер-биле чөвүдөл хуралды кылган.

Млангыг корреспондентиниң демдеглээни болза, КНО-нуң Леопольдвилде англи офицерге баштапкы гана шериглериниң тамга-лап турары радио станциязынга баар дээш Лумумба күженишкин-чирини үндүрүр ужуруга таварышкан. Улусту радио дамчыштыр кыйгырышаан, Патрис Лумумба «Касавубуну имперализмге сатканыңың» деп адаан.

ПАРИЖ. (СЭТА). Амык Конго Республикада байдал чидгелен турар. Колонизаторларга күтүктен тускайлаңкач идегеттер чурттуг чарарыңче угадылган боттотканын үргөдөкчи амыл-чорудулазы күштелдирип турар. Конгонун президентин Касавубу «Лумумбаның чааан дүжүр» мен деп медеглээниң сөөлүндө доран-на чидгеленишкин эгелзэн.

ЛОНДОН. (СЭТА). Рейтер корреспондентиниң Леопольдвилде медеглээниң өзүгээр алырга, премьер-министр Патрис Лумумба амык республиканың таварышканы кризистик үезинде баш бурунгаар алза чогуур базмынарны дугайында министрлер-биле болгаш чөвүлекчилер-биле чөвүдөл хуралды кылган.

Млангыг корреспондентиниң демдеглээни болза, КНО-нуң Леопольдвилде англи офицерге баштапкы гана шериглериниң тамга-лап турары радио станциязынга баар дээш Лумумба күженишкин-чирини үндүрүр ужуруга таварышкан. Улусту радио дамчыштыр кыйгырышаан, Патрис Лумумба «Касавубуну имперализмге сатканыңың» деп адаан.

УЛУСТАРНЫҢ НАЙЫРАЛЫНЫҢ УНИВЕРСИТЕДИНГЕ БИЛДИРИШКИННЕР ХҮЛЭЭП АЛЫРЫ ДООЗУЛГАН

Улустарның найыралының университетиниң чөвүлелиниң элчелги хуралы хүлээп алымың комиссиясының амылчыңың түнөөдери үндүрген. СЭТА-ның корреспондентиси-биле беседаныңа университеттин ректору профессор С. В. Румянцевтүг чугаалаан болза:

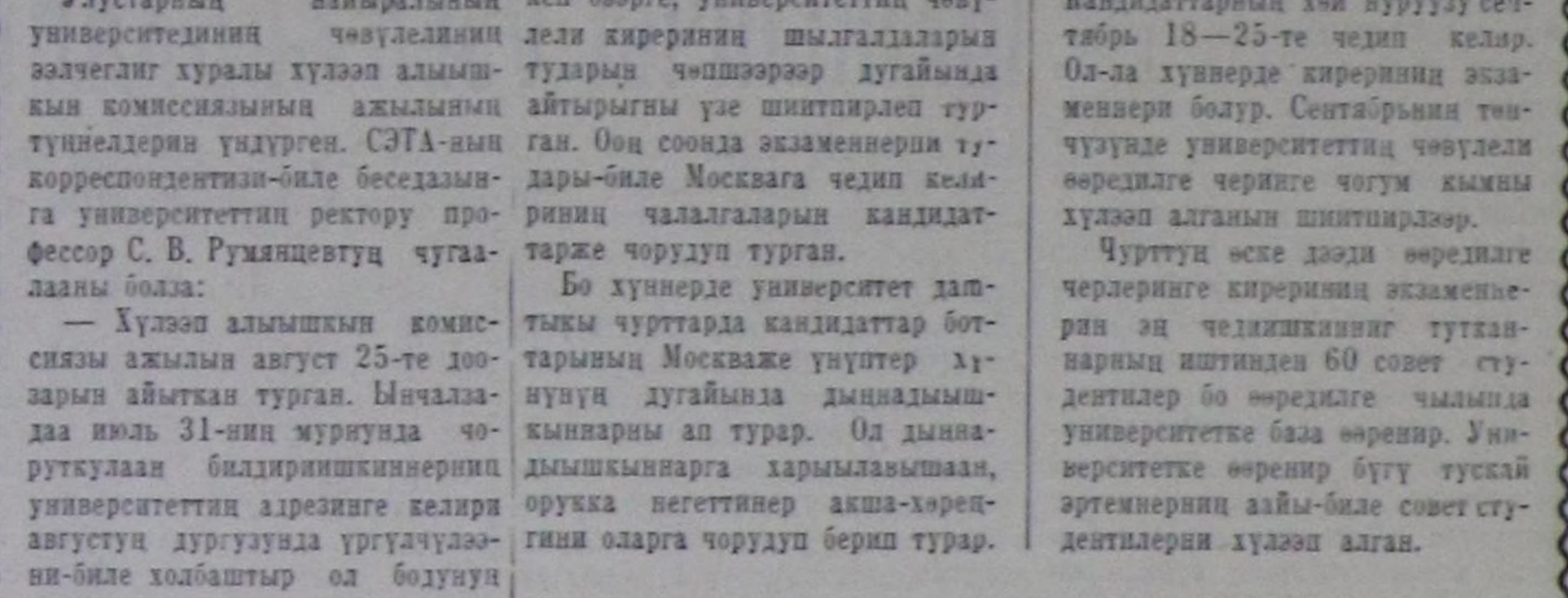
— Хүлээп алымың комиссиясы амылчы август 25-те доозарын айткан турган. Ынчалдаа июль 31-ниң мурунда чоруткулаан билдиришкинериниң университеттин адрезинге келири августтук дургузунда үргүчүлээни-биле холбаштыр ол болуңуң амылчыңың хуусаанын улаткан. Сентябрьның эгезинге чедир 35 муң ажыг билдиришкиннер болгаш дилегер келген. Мында олут бүүдүрүлгелер 10 кижини оонажың турган. Хүлээп алымың комиссиясы рекомендацталарың белег-кеп бөргө, университеттин чөвүлели хирериниң шыгалдаларың тударың чөпшөөрөөр дугайында айтырымың үзө шийтирлеп турган. Он соонда экзаменерни тударың-биле Москвага чедип келириңиң чалаалгаларың кандидаттарга чорудуп турган.

Бо хүнүнде университет дапкы чурттарда кандидаттар боттарың Москвага үндүрер хү-нүнүң дугайында дынадымың кыныарың ап турар. Ол дынадымышкынарга харымлавышаан, орукка негеттилер ашкы-херек-чириниң оларга чорудуп берип турар.

Кандидаттарың хей нурутуу сентябрь 18—25-те чедип келер. Ол-ла хүнүнде хирериниң экзаменери болур. Сентябрьның төңчүдө университеттин чөвүлели өөредиле черинге чогуу кыны хүлээп алганы шийтирлээр.

Чурттуң өскө дээш өөредиле черлеринге хирериниң экзаменери эң чедикшиниң тутканын иштинде 60 совет студентилер бо өөредилге чымында университетте база өөренир. Университетте өөренир бүтү тускы артемерниң азы-биле совет студентилери хүлээп алган.

Чурукта: 175 км черге чаагер чарымыңа пий рекордун тургузуу, база алды медальды алган. Спорттун алдарыг мастери москвичи В. Калинтонов (солгай талазында) алды медальды чаала алган, а В. Крепкина чериң узуун б м 37 см халааш чаа Олимпий рекорду тургузуу, база алды медальды алган. Фотоу В. Кошевойну.

СЭТА-ның фотохроникасы.

САННАР БОЛГАШ БАРЫМДАЛАР

Болгарияның чурттуң деңиз-кээри 11,1 муң дөрбелчин метр чери эгелзеп турар. 1958 чылдың медеглээ-биле алырга, чурттуң чоңу-чуң саны 7,8 миллион кижиге болган.

Болгарияның Коммунист партиясының хүрээлинде 484255 кежигүн бар (1958 чылдың июльда медеглээп өзүгээр ыңдыг).

Болгарияның чер амылчының улусчу эвилелиниң хүрээлинде 120 муң ажыг кижиге санаттыңың турар.

Амылчыларны Димитровчу коммунист эвилелиниң кежигүннери — 900 муң хире оолдар болгаш кыстар.

Улусту эрге-чагырганың чылдарында чуртта улетпүр продукцияның хемчээли 9-тан ажыг катап көөүдзөн.

1959 чылдың улетпүр продукцияның ниги хемчээли 1958 чылдың 25 хире хуу ашкын болгаш планда көрдүнгениңден 19 хуу хей болган.

Улетпүр бүүдүрүлгезиниң ниги хемчээли, 1957 чыл-биле деңгээп өөргө, 1962 чылда 2 хире катап, ынчаарга 1965 чылда 3—4 хире катап көвүдөчү турар учурут.

Электромоторлары, трансформаторлары, демир орук вагоннары болгаш машиналарың база улетпүр деригелериниң өскө-дээ хей-хей хевирлерин Болгария дашкаар үндүрүп, садыглап турар.

Болгарияның шөлдеринде 30 муң ажыг тракторлар, 6500 тарак ажаар болгаш 500 ажыг хөвөн ажаар комбайннар база өскө-дээ машиналар амылдап турар.

Көдө амыл-агыг продукцияны ниги хемчээли, өртек талазы-биле алырга, 1962 чылда 40—45, а 1965 чылда — барык 60 миллиард лев ашкы чедер, азы ол дээрге 1957 чылга болаарга 45 миллиард лев хире хей болуру ол.

1958 чылда национал орукта болза, дайын мурундаазы-биле деңгээрге, 2,5 хире катап хей болган, а 1959 чылда немей 16,7 хууга өскөн.

Национал орукта 1962 чылда 2 ажыг катап өөр болгаш 1957 чыл-биле деңгээрге 1965 чылда — барык 3 катап өөр.

1957 чыл-биле деңгээрге, 1962 чылда улустуң хереглелини хемчээли 2 катап өөр, ынчаарга 1965 чылга чедир — барык 2,5 катап көвүдөчү турар.

1949 чылдан 1959 чылга чедир чурттуң чуртталга фондусу 33 хуу көвүдзөн, 530 муң чуртталга бажыныры туттунган, 11 хоорайлар болгаш 2600 ажыг көдө суурлар электржигитинген.

Чуртта алды кижиниң бирээзи өөренип турар. Өөредилге черлеринде 1,3 миллион өөреникчилер өөренип турар.

1958 чылда чуртка 41 театрлар, оон иштинде операның 6 театры бар турган, ынчаларга 1939 чылда чуртка чүгүлө 13 театр бар турган болгаш.

РЕДАКЦИЈАНЫҢ АДРЕЗИ: Кызыл, Шетинкин кудумчулу, оажың № 3. ТЕЛЕФОНЫ: редакторунуң 24-63, редакторунуң ораалчымың 35-24, партия амылчал болгаш пропаганда килдистериниң 23-54, харымсалгалыг секретарының 37-13, кээш амыл-агыг килдизиниң 22-64, иштиги информация килдизиниң 21-47, совет тургузуг, улетпүр болгаш транспорт килдистериниң 23-35, чаага килдизиниң 21-27, культура болгаш амылчал килдизиниң 25-38, бугалаттарының 31-75, корректорларының 20-60.